

sosialurin

VIKUSKIFTIÐ

Ritstjóri:
Hans Thomsen

Hugleiðingar úr heilaga landinum —

Vit koma til Kantara á svartari nátt. Fólk skunda sær út úr tokinum og trilva seg gjøgnum myrkið yvir at tí litlu ferjuni, sum siglur millum tveir heimspartar. Kalt er og oyði, einki hús at siggja. Hver ber sínar þjekar, sum flóttarfólk, ganga har og skultra sær í náttarkuldanum. Europearar við sínum kuffertum og Eysturlendingar við ótrúligum þjokum og kurvum, tað er ikki meir enn vit hóma hvønn annan. Umborð á ferjuni er ljós. Vit verða rikin saman sum fenaður á hesum ferhyrnta prámi. Þjekar og kuffert verða stáplað í stórar rúgvur á dekkinum, og leggja frá landi. Duldarfult og stillisliga skriður farið við sínum hvítu og dimmu skepilsu eftir sjónum, sum ein Karons bátur, har eingin verður eftirsettur. Landið hinu megin dagar nakið og oyði út úr náttini. Ein Eysturlendingur stendur og jaglar burtur av einum breyði, hann hevur undir hondini, meðan hann órørligur starir út í myrkið. Andlitini siggjast so tøtt allaastaðni, men eingi kennast og einki orðið verður talað. Mitt inni í trukanum situr gomul fátækliga klødd kna á kufferti sínum. Hon sær einki, har hon situr og tykist heldur einki leggja í tað. Eyguni eru so reyðrandað og vatnut og hon er skjálghent av elli. Í bandi um hálsin hevur hon litla blikkfloku hangandi og eg undrist á, hvat hon man ætla við henni. Undir liðini á henni stendur maður, sum man vera sonur hennara. Hatta eru ivaleyst jødar.

Vit fara gjøgnum tollin og hermenn eru allastaðni. So verður biðað eitt langt og sjei breitt á einari hálvmyrkari perrong. Lúrin skepils í gravskitnum burnussum, pengavekslarar og heimafolk, sum heldur gang og vil noyða okkum at keypa alt handa slag frá sær. Nakað burturfrá ein einslugur arabi í síni víðu skikkju, órørligur og sum úr øðrum heimi — eyguni á honum lýsa sum brandakol.

Umsjóir kemur ferð á tokið. Pengavekslararnir tuska aftan á okkum og koma við seinasta tilboðnum. So verður púra kvirt. Uttanfyri er myrkt og oyðið, har er oyðimørkin, har Jahva læt fólk sitt liða hungur og hall. Har onkustaðni langt burturi liggur Sinai-fjall, opinberingarrinnar og vreiðunnar fjall. Hin endaleysa oyðimørkin uttan um hitt lovaða landið.

Hin gamla konan og sonur hennara eru komin inn í sama klivan sum vit. Hon situr beint yvir av okkum so

Pär Lagerkvist

Svenski rithøvundurin Pär Lagerkvist varð føddur í 1891. Ræðuleikarnir undir fyrra verðaldarbardaga er tað, sum býr undir tí fyrsta, hann skrivaði. Her kunnu nevast stuttsgurnar Järn og människjor (1915) og yrkingarsavnið Ångest (frá 1916). Men síðani vinnur Pär Lagerkvist so liðandi aftur trúnnu upp á lívið og menniskjuni í Det evige leendet (1920) og yrkingarsavninum »Den lyckliges väg« (frá 1921). Í triatiárunum hevði hann politisk viðurskifti á lofti, t.d. í skaldsøgunum »Bödeln« frá 1933 og »Den knutna näven« (1934), har hann verjir humanismuna, eisini í renesansuskaldsøguni »Dvärgen« frá 1944 og leikritinum »Mannen utan själ« frá 1936. Í 1950 kom skaldsøgan Barrabas, sum hevur verið lísín í útvarpinum og sum Hanus við Høgadalsá týddi til føroyskt, »Sibyllen« í 1956 og »Ahasverus död« í 1960 viðgera viðurskifti menniskjunnar við Gud. Pär Lagerkvist gjørdist í 1940 limur av svenska akademinum og fekk í 1951 Nobel-virðislønina í bókmentum.

upptornað við tí litlu blikkfloksuni í bandi um hálsin. Sonurin sigur tey vera úr Aleksandrii, men at móðir hansara nú ætlar sær niðan til Jerusalems at doyggja. Hon vil verða jarðað uttan fyri býarmúrinn og hann er í fylgi við henni. Hetta sigur hann alt so hvønn dagsligur á málinum. Hin gamla skilur ikki onnur mál enn sitt egna, men kortini tykist hon hava fatað, hvat hann hevur sagt, tí hon ber á brá at smilast og nikkar til okkara. So leggur hon seg afturáftur og sær okkum ikki longur. Av og á tekur hon proppin úr blokkflokuni við sínum knortlutu fingrum. Tað er mjólk í henni. Sonurin situr og starir beint fram fyri seg. Hann er í slitnum frakka og hevur greffligar arbeiðshendur.

Kuldin úr oyðimørkini fyllir tokið, fer so ísandi kaldur eftir gongini uttanfyri. Sinaináttin stendur myrk uttan fyri rútarnar. Tá tú hyggur út, sært tú einki uttan eina endaleysa stjörnumongd.

Ikki verður stöðgað á, sjálf ikki við landamarkið, sum gongur gjøgnum sandoyðuna. Hin gamla situr í króki sínum og ristist. Hon blundar, man vera sovnað, nú hon er komin inn í landið hjá sær.

Eitt mark, sum er sett fyri lívið. Sum fer í bogum fram við teim longu fjallaryggjunum og olufjallinum. Øðru megin Kedrons dalur við oljuberjatrønum og øllum várblómum — hesum tunna grøna teppinum, sum gongur niðan undir fjallakambin. Og so hesu megin

tey villu fjøllini, sum skurvut og uppkolað stoyta sær niður í ørandi heljardýpi, við sjálvum deyðans havi har heilt niðri á botni.

Hetta er so ótrúligt, avbjóðandi og hátíðarligt sum einki annað, tú sært. Sum tá fyrsti livsneistin kveiktist her á knøttinum, tá lívið trilvaði seg fram eftir jørðini inn í deydrikið, sum møtti tí alla staðni, sum eitt minni frá frumtið jarðar, sum her hevur staðið eftir, so at eingin skal gloyma tað.

Lív og deyði. Í hornatøkum fyri at standa hvør móti øðrum á einum veldugum fjallakambi undir himmalinum. Í einum naknum, avbjóðandi ævinleikans landi.

Og eins til styrki, so tykist tað. Tú kanst eygleiða strikuna, sum gongur í bogum ovast uppi.

Men deyðin har niðri er tað upprunaliga. Hugurin stoytist niður í eitt ørandi heljardýpi, millum líkdæmd fjøll, sum stoyta sær oyðin og líkasæl omaneftir móti deydans havi.

Myndin er ræðandi og øgilig — ein risavaksin grøv, so langt eygað røkkur.

Deyðin er tað upprunaliga, tað óvikandi og ómetaliga. — lívið er meira, tað er vilji, ræðsla, ríkidømi, longsul og striði —

Her møtir tú teimum, har kanst tú siggja út yvir bæði isenn, hvørt sínu megin fjallið. Her hevur lívið sitt og deyðin sitt. Men á livsins síðu liggur mannaræðslunnar urtagarður — Getsemane.

Tað er menniskjunnar lutur at gerast syrgin til deyðan. Menniskjan er tann skapningur, sum evnar at fata deyðan og kenna ræðslu, tí hon ger tað. Tað er menniskjunnar lutur at vaka við livsins endamarki, og at fara í bardaga móti tí velduga deydans ríki. At seta anda og tanka sín upp ímóti tí fullkomna tømleika.

Menniskjað er tað ýtarsta, tað seinasta, tað evsta. Tað er livsins tanki, slongdur út í hin stóra tømleikan. Í menniskjanum hevur tað vaksið seg so sterkt, at tað ikki longur fær stöðgað við marki. Fær ikki stöðast har longur.

Fuglurin leggur veingirnar saman, blómurnar og grasið á markini fólta burtur og geva seg í deydans føvning. Men menniskjað fær ongan friðin. Tess bivandi gruni darra sum ein ørvur yvir dýpinum, tess vera stendur at bresta av pinu og striði, í striði móti tí, sum ikki er lív. Sum ein bløðandi vaktarmaður liggur tað